

Zaļais zelts nodrošina atspērienu

Lai arī ap Latvijas zaļo zeltu spieto daudz strauji augošu uzņēmumu visā Latvijā, Latgales – līdzīgi kā Vidzemes – visstraujāk augošo uzņēmumu sarakstā mežsaimniecības uzņēmumi veido 50%.

No TOP 250 uzņēmumiem 12 pārstāv Latgales reģionu, savukārt no tiem – seši darbojas ar mežsaimniecību saistītās nozarēs. Tomēr, tāpat kā citos Latvijas novados, lai arī mežu nozares gازهļu ir daudz, pirmās vietas ieņem uzņēmumi, kuru darbības jomas nav saistītas ar mežsaimniecību.

Palīdz vairumtirdzniecība

Latgales visstraujāk augošais uzņēmums – Mamas D, kas triju gadu laikā sasniedzis ievērojamu apgrozījuma līmeni – gandrīz 50 miljonus latu –, apgrozījumu pieaugumu panācis gaļas produkcijas un biodīzeļdegvielas reeksporta apjoma palielināšanās rezultātā, liecina uzņēmuma gada pārskatā sniegtā informācija. Ievērojami ir palielinājušies biodīzeļdegvielas pārdošanas apjomi Baltkrievijā. Uzņēmums arī importē alu un bezalkoholiskos dzērienus no Baltkrievijas un ražo biodīzeļdegvielu un siltumenerģiju koģenerācijā. Pērn Mamas D saņēma valsts tiešā atbalsta maksājumus biodīzeļdegvielas ražošanai 535,5 tūkstošu latu apmērā, ka sekmēja peļņas palielināšanos. Jāatgādina, ka uzņēmums 2010. gadu noslēdza ar 0,6 miljonu latu peļņu, savukārt 2011. – ar 0,9 miljonu latu peļņu.

Darbojas grupā

Otrās vietas ieguvējs – kūdras maisījumu ražotājs Zelta zeme – pārstāv Līvānu novadu, kur tā māsasuzņēmums SIA Līvānu kūdras fabrika iegūst kūdru, bet Zelta zemes jaunajā ražotnē no kūdras (konkrēti no frēzkūdras, grieztās kūdras un melnās kūdras) veido vajadzīgos maisījumus. SIA Zelta zeme triju gadu laikā ir spējusi apgrozījumu audzēt 22,5 reizes līdz 3,2 miljoniem latu 2011. gadā. Uzņēmums ir dibināts 2008. gada vidū, un tā pirmais pilnais darbības gads tieši sakrīt ar gazeļu atskaites perioda sākumu. SIA Zelta zeme vadītājs Pēteris Romanovskis skaidro, ka ievērojamais apgrozījuma pieaugums panākts arī pateicoties tam, ka māsasuzņēmums Līvānu kūdras fabrika daļēji nodeva Zelta zemei savas tehnoloģiskās iestrādes. «Šogad uzņēmums turpina attīstīties, ceram uz apgrozījuma pieaugumu 10–20% apmērā salīdzinājumā ar 2011. gadu,» prognozē P. Romanovskis. Viņš atklāj, ka 2013. gadā iespējama dažu jaunu produktu izveide, kas varētu dot apgrozījuma pieaugumu vēl par 20%.

Nedaudz dažādības

Pirmos trīs darbības gadus veiksmīgi izdevies uzsākt arī mazumtirgotājam Preiļos – Primo Food. Pilsētas tirdzniecības centrā Oga, kas durvis vēris 2009. gada rudenī – tajā pašā laikā, kad dibināts Primo Food, uzņēmuma pārtikas un rūpniecības veikals pilda enkurnomnieka lomu. Divi saraksta uzņēmumi – RTKA un Antrans – darbojas kravu pārveidēšanas jomā – nozarē, kas gadu gaitā vienmēr bijusi raksturīga gazeļēm. Savukārt SIA Gaboteh nodarbojas ar lauksaimniecības tehnikas tirdzniecību un remontu. Jāatzīmē, ka šīs jomas uzņēmumi parasti vairāk koncentrējušies pašas maizes klēts tuvumā – Zemgalē.

Visstraujāk augošie uzņēmumi Latgalē pēc neto apgrozījuma pieauguma 2009.–2011. gadā

Vieta Uzņēmums Darbības joma Apgrozījuma pieaugums, % Apgrozījums '11, milj. Ls Peļņa '11, tūkst. Ls Rentabilitāte '11, % Pašu kapitāla atdeve '11, % Darbinieki '11 Reģ. datums Jurid. adrese

1 Mamas D SIA alus un bezalkoholisko dzērienu vairumtirdzniecība, biodegvielas ražošana 2 947.89 47.69 881.11 1.85 75.01 35 12/29/1994 Daugavpils

- 2 Zelta zeme SIA kūdras maisījumu ražošana 2 149.37 3.16 451.76 14.32 97.61 21 6/16/2008 Livānu nov.
- 3 Tako SD SIA mežizstrāde 963.33 1.07 79.71 7.42 38.58 9 10/22/2008 Balvu nov.
- 4 Junions SIA koka palešu un kokmateriālu tirdzniecība 873.43 4.03 0.38 0.01 0.39 10 1/15/1996 Ludzas nov.
- 5 Kristinki ZS mežizstrāde 772.58 1.73 317.61 18.37 110.64 25 11/3/2000 Zilupes nov.
- 6 Primo food SIA mazumtirdzniecība 697.57 1.82 38.37 2.11 104.27 34 8/5/2009 Preiļu nov.
- 7 RTKA SIA kravu pārvadājumi pa autoceļiem 512.37 1.20 108.75 9.07 60.32 28 4/21/2006 Rēzekne
- 8 Gaboteh SIA lauksaimniecības tehnikas remonts un tirdzniecība 481.07 1.15 102.69 8.94 59.00 3 4/16/2007 Ilūkstes nov.
- 9 Baltic Holding SIA mežizstrāde 417.60 0.75 40.28 5.38 47.25 8 4/28/2006 Rēzekne
- 10 Antrans SIA kravu pārvadājumi pa autoceļiem 391.63 1.61 76.99 4.78 35.91 27 4/20/2009 Rēzekne
- 11 Ceļapriedes SIA mežizstrāde 359.39 0.70 5.23 0.75 29.89 5 3/22/2007 Rēzekne
- 12 Ludzenieki SIA kokapstrāde 330.26 0.58 6.99 1.20 4.75 24 1/8/1992 Preiļu nov.

Avots: Dienas business, pēc TOP Gazele 2012

Eksperta komentārs

Daudz šķēršļu gazelēm

Māris Igavens,

Latgales aparātbūves tehnoloģiskā centra valdes loceklis, biznesa inkubatora Ideju viesnīca vadītājs

Liels lauksaimniecības uzņēmumu īpatsvars Latgalē un daudz neapstrādātu teritoriju liek domāt, ka šīs nozares potenciāls nav gluži izsmelts. Strauju ekspansiju kavē sadrumstalotās zemes platības, iespēja kooperēties ļautu attīstīt masveidīgāku pārstrādi un ietekmēt ražošanas izmaksas. Graudu audzētāji spēj pārsniegt vidējos ražīguma rādītājus Latvijā; Malnavā atceras laikus, kad audzēja dārzeņus Maskavai, arī šobrīd tas ir iespējams. Ir daudz dzirdēts par perspektīvām nozaru asociācijām linu un kaņepju šķiedru ražotājiem, bet trūkst pārstrādes rūpnīcas.

Izaugsmes potenciāls ir maza apjoma augstvērtīgas/ tradicionālas vietējās produkcijas ražošanai premium segmentam. Mājražošana, to apvienojot ar tūrismu, ir perspektīva, bet pozitīvu piemēru īsti nav, jo trūkst noieta kanālu. Pēdējā gada laikā ir atdzīvojusies IT nozare, tekstila rūpniecība un mašīnbūve, tomēr, izvērtējot darba resursus, potenciāls ir vienkāršām profesijām, piemēram, komplektēšanai/pakošanai. Pēdējo nosaka arī ģeogrāfiskais izvietojums un vēlme Krievijas uzņēmējiem izvietot ražotnes un attiecīgi arī peļņu Latvijā, pieejamais krieviski runājošais darbaspēks un mentalitāte ir būtiski plusi.

Šobrīd reģiona pilsētas īsteno pilsētvides programmas projektus, kas ir nozīmīgākās investīcijas kopš komunisma celtniecības laikiem, un ārpus ikdienas vajadzību projektus (Daugavpils cietoksnis,

Rēzeknes radošo pakalpojumu centrs), veidojot pilsētu atpazīstamības tēlus. Tomēr, kā tas jau publiski ticis atzīmēts, ir daudz apšaubāmas kvalitātes projektu, kas, protams, ir vajadzīgi, bet netrāpa finansētāju (ERAF, policentriskā attīstība) noteiktajos mērķos un nerasniedz uzdevumus. Tādā veidā uzņēmējdarbības efekts reģionam ir nulle vai atsevišķos gadījumos ar mīnusa zīmi. Iztrūkst starpdisciplināras uzņēmējdarbības veicināšanas komponentes visos Eiropas finansētajos projektos, kad iztērētais lats rada papildu saimniecisko efektu. Labs piemērs ir Daugavpilī notikušais investīciju forums, kas nekādu taustāmu labumu neradīja, bet ilgtermiņā var nospēlēt kā pozitīva pilsētas attieksme jaunu uzņēmumu izvietojumam pilsētā.

Galvenās problēmas, ar kurām saskaras strauji augoši uzņēmumi reģionā, ir, pirmkārt, strukturālais bezdarbs. Uzņēmēji sūdzas, ka nav kas strādā, tajā pašā laikā Nodarbinātības valsts aģentūra māca darba meklētājiem spāņu valodu. Ir bijuši gadījumi, kad uz biznesa inkubatoru cilvēks atnes labu ideju, ir biznesa iespēja, bet nav, kas to realizē. Otrkārt, trūkst iespējas iegādāties iekārtas līzīngā vai citādākā veidā piesaistīt līdzekļus ražošanai.

Treškārt, netiek strādāts, lai attīstītu nozares, kam ir attīstības potenciāls reģionā, trūkst kompetenču centru, kur koncentrēti nodarbojas ar vienas industrijas tehniskajiem jautājumiem. Piemēram, uzņēmējs no Daugavpils atnesa izstrādājumu, un izrādījās, ka Latvijā nav, kas pateiktu, no kādiem polimēriem, ar kādām tehnoloģijām tas ir izgatavots, līdzīgi ir kokapstrādē, pārtikas ražošanā, elektronikā utt. Biznesa inkubators bija gatavs apmaksāt šādu pakalpojumu, bet neatradām nevienu, kas to varētu sniegt. Ceturtkārt, noieta kanāli. Latvijā ir pārāk ierobežotas iespējas preču noietam, ir nepieciešamas ātras realizācijas ķēdes, ko agrāk pildīja pašvaldību tirgi. Šobrīd pašvaldībām nav funkciju organizēt vietējo tirgu, tikai noteikt statusu teritorijām. Jaunu uzņēmumu attīstībai tas ir ļoti būtisks ierobežojošs faktors, veikalu tīklos tie netiek, eksportam ir par vāju.